

javíthatja a kérdező Boole-logikai készségeit, és az online keresési folyamat megértését, áttekintését is.

Hivatkozások

1. ZADEH, L. A.: Fuzzy sets = Information and Control, 8. köt. 1965. p. 338–353.
2. MILLER, G. A.: Psychology and information = American Documentation, 19. köt. 3. sz. 1968. p. 286–289.
3. WATSON, P. C.–JOHNSON-LAIRD, P. N.: Psychology of reasoning. London, B. T. Batsford, Ltd. 1972.
4. MILLER, G. A.–GALANTER, E.–PRIBRAM, K. H.: Plans and the structure of behavior. New York, Henry Holt, 1960. p. 159–176.

[VIGIL, P. J.: The psychology of online searching = Journal of the American Society for Information Science, 34. köt. 4. sz. 1983. p. 281–287.]

(Orbán Éva)

Az online szolgáltatások helyzete Olaszországban

Olaszországban a 70-es években kezdett kialakulni az online kultúra, elsősorban a nemzetközi szervezetek révén. Ezek közül elsőként kell említeni az ENSZ szakosított szervezeteit, köztük az Élelmiszer és Mezőgazdasági Szervezetet (FAO), amelynek Rómában van a központja, valamint a bécsi központú Nemzetközi Atomenergia Ügynökséget (IAEA). Az előbbinek az AGRIS (Mezőgazdasági Információs Rendszer), az utóbbinak az INIS (Nemzetközi Nukleáris Információs Rendszer) adatbázisa építésében, majd hasznosításában Olaszország is közreműködött. Sokáig az egyetlen nemzetközi adatbázisközpont, amelyhez az olaszországi felhasználók is hozzáférhettek, az Európai Űrkutatási Szervezet Információvisszakereső Rendszere, a jól ismert ESA-IRS volt, amelynek ESANET hálózatán keresztül lehetett online kapcsolódni a Róma melletti Frascatiban működő számítógéphez és a rendszer mintegy 40 adatbázisához.

Az Euronet/DIANE használata

Az olasz posta- és távközlésügyi minisztérium felelős a hálózat használatáért az országban, hasonlóan az Európai Gazdasági Közösség többi tagállamához. Az Euronet római koncentrátora és milánói csomópontja a minisztérium Euronet-központjának a hatáskörébe tartozik mind az üzemeltetés, mind pedig a használat tekintetében, de itt végzik a statisztikai felméréseket is.

Az Euronet/DIANE rendszer hasznosításának elősegítését a Nemzeti Kutatási Tanács (CNR) keretében szervezték meg. Létrehozták a DIANE olaszországi forrástájékoztató központját, amelynek feladatai – többek között – a felhasználók és közvetítők oktatása, a rendszerre vonatkozó információk gyűjtése és terjesztése, az információk kérések továbbítása a megfelelő szolgáltató központokhoz, valamint tanácsadás. A központ 16 európai host-számítógéppel áll kapcsolatban, és hozzá tud férni az amerikai Dialog és Orbit rendszer adatbázisaihoz is, a TYMNET hálózaton keresztül.

Az Euronet hálózat olaszországi hostjai

Host alatt az olyan számítógépet értjük, amely egy vagy több adatbázist vagy adatbankot tárol és kezel, és a hálózathoz kapcsolódva, annak bármely felhasználója rendelkezésére áll. Ilyen host az olasz Legfelsőbb Bíróság adatbázisát szolgáltató *Italgire-Find* rendszer, ill. az azt kezelő Univac 1100/81 típusú számítógép. A különféle jogi, igazságügyi, törvényhozatali stb. információkat feldolgozó rendszerhez országszerte 200 terminállal kapcsolódhatnak, intézményekből, kutatóintézetekből, egyetemekről, tudományos társulatoktól.

Az Italgire-Find rendszerhez 20 online hozzáférhető adatbázis tartozik, ezek négy csoportra bonthatók:

- törvényhozási adatbázisok (az olasz törvények és rendeletek teljes szövege 1972-ig, illetve címe 1860-ig visszamenőleg);
- az olasz Legfelsőbb Bíróság polgári és büntető eljárásainak anyaga, különleges esetei;
- bizonyos különleges bíróságok ügyei és határozatai;
- jogi, igazságügyi és törvényhozási szakirodalmi adatbázisok.

Egy következő fontos host a CNUCE, a pisai egyetem Országos Egyetemi Elektronikus Számítástechnikai Központja*, amelyet 1974-ben a CNR vett át. Eredményei közé tartozik egy öt csomópontos számítógéphálózat, valamint két adatbáziskezelő rendszer, amely az Euronet/DIANE rendelkezésére áll, továbbá egyéb szoftver-szolgáltatásai. A CNUCE különféle adatbázisokat is hozzáférhetővé tesz az Euronet/DIANE számára, amelyek a következő csoportokba sorolhatók:

- négy törvényhozatali adatbázis;
- európai nemzetközi (politikai, gazdasági és információs) kapcsolatokra vonatkozó öt adatbázis;
- két művészeti adatbázis.

* A CNUCE központot és bizonyos szolgáltatásait a budapesti SZTAKI is hasznosítja online hozzáféréssel. – *A szerk.*

Az Euronet/DIANE olaszországi hostjainak sorában meg kell említeni a CILEA-t, a lombardiai egyetem adatfeldolgozó konzorciumát. Ennek SARA nevű adatátviteli hálózata a könyvek első olaszországi információs rendszere, amely különféle gyártmányú számítógépek kapcsolódását is lehetővé teszi. Az ALICE nevű könyv-archívum rendszer az Olaszországban megjelent és valahol kapható valamennyi könyv adatait és hozzáférhetőségét tartalmazza, összesen mintegy 185 ezer címet, 1200 kiadótól. A CILEA keretében elérhető két további adatbázis:

- a folyóiratok országos katalógusa,
- Olaszország területegységeinek geológiai helyzete.

Egyéb online szolgáltatások

Az olasz parlament számítógépes információs rendszerét 1974-ben helyezték üzembe. A STAIRS információkereső programrendszer segítségével különféle törvényhozási és más jogi információk hívhatók le, 22 belső és 27 külső forrásból, egy IBM 43/41 típusú számítógép alkalmazásával. Számos adatbázis a Legfelsőbb Bíróság már említett információs rendszeréből hívható le, de vannak speciális parlamenti adatbankok is, amelyek pl. szavazati, választási adatokat, valamint a parlament két házában elhangzott beszédeket, interpellációkat stb. tartalmaznak.

Az *Olasz Nemzeti Bibliográfia (BNI)* adatbázis tartalmazza az országban publikált dokumentumok kötelező példányainak adatait, tehát a firenzei Nemzeti Könyvtár állományát. A Könyvtár IBM 370/148 típusú számítógépen készítik a kötelező példányok rekordjait tároló mágnesszalagokat, amely köteget üzem módban is feldolgozható, de az adatbázis online is elérhető.

Az ANSA olasz hírügynökség fejlesztette ki a *napi hírek elektronikus dokumentációját*, a DEA fájlt. Az adatbázis max. 46 ezer újságcikknyi hírt tartalmazhat. Rekordjainak száma 500 ezer hír teljes szövege, vagy belőlük készített kivonatok. A DEA ugyancsak a STAIRS rendszerrel kereshető. Hasonló célokat szolgál a RAI adatbank, az olasz rádióban és tv-ben közölt napi hírek archívumának online hozzáférhető változata.

Olaszországban is, a többi európai államhoz hasonlóan, nagy keresletnek örvendenek a *gazdasági információk*. Az olasz kereskedelmi és iparkamara különféle adatbankokat tart fenn, amelyek külföldi és olasz vállalatok gazdasági tevékenységének információit tartalmazza. Ezek közül néhány:

- IBIS: 130 ország termelési és elosztási adatai;
- ITIS: 90 ország kereskedelmi és más gazdasági adatai;
- SANI: ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi vállalatok jegyzéke;

– SDOE: Olaszország export/import adatai stb.

Az Univac 1100-as számítógépen tárolt adatok terminálokkal kérdezhetőek le.

Egy gazdasági információkat szolgáltató magánvállalat két online elérhető adatbankot üzemeltet. Az egyik Olaszország gazdasági ágazatainak statisztikai információs rendszere 1971-ig visszamenően, a másik a termékek idősorokban feldolgozott adatai a nemzetközi piacon. A lekérdezés az ESA-IRS szoftverjével történik, sőt a számítógép segítségével mód van a lekérdezett statisztikai adatokkal végzendő számításokra is.

A Videotel program

Olaszországban a *videotex rendszerek* bevezetése még kezdeti szakaszban van. Az olasz telefontársaság a brit Prestel rendszerrel folytat kísérleteket.

Az első kísérleti Videotel-központot Milánóban helyezték üzembe 1981 végén. A GEC/4082-es központi számítógép max. 250 ezer információs oldalt képes kezelni. Jelenleg a gazdasági és pénzügyi életre, a sajtóra, a turizmusra stb. vonatkozó 53 forrásból 20 ezer információs oldal férhető hozzá, ezek fele a nagyközönség számára is. A fejlesztés során a rendszer teljes kapacitásának 80%-át hivatali használatra fogják fenntartani, a fennmaradó rész kerül lakossági használatra. A fejlesztés 2. szakaszában a Videotel-központhoz más külső számítógépeket is rákapcsolnak.

/MISITI, M. C.–IOVENITTI, R.: The present situation of online services in Italy = Program, 17. köt. 1. sz. 1983. p. 1–13./

(Roboz Péter)

A könyvtári és információs szolgáltatások automatizálása a fejlődő országokban: Nyugat-Afrika

Öt nyugat-afrikai ország: Gambia, Ghana, Libéria, Nigéria és Sierra Leone 211 fő könyvtára és információs központja körében végeztek felmérést arról, hogy használnak-e számítógépet az információs munkában, és melyek az automatizálás fejlesztésének tervei. Az *1. táblázat* mutatja a számítógéphez való hozzáférés adatait, amelyek szerint a felmérésre válaszoló 148 könyvtár és információs központ közül csak 28-nak van hozzáférése az összesen 41 számítógéphez.